

Cyngor Sir Ceredigion

ADRODDIAD I'R:	Pwyllgor Iaith
DYDDIAD:	5 Rhagfyr 2022
LLEOLIAD:	Siambr y Cyngor, Neuadd Cyngor Ceredigion a Hybrid
TEITL:	Annog defnydd y Gymraeg mewn Pwyllgorau Democrataidd yn unol â gofynion Safonau'r Gymraeg (Safonau 30-40)
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Rhoi gwybod i aelodau Pwyllgor Iaith beth mae'r Cyngor wedi'i gyflawni er mwyn cydymffurfio gyda Safonau sy'n ymwneud â Hyrwyddo defnydd y Gymraeg mewn Cyfarfodydd Cyhoeddus, a thynnu sylw at y Canllaw Cynnal Cyfarfodydd Cyhoeddus yn Ddwyieithog.

CEFNDIR:

Annog Defnydd y Gymraeg mewn Cyfarfodydd Democrataidd yn unol â gofynion Safonau'r Gymraeg

Yn unol â gofynion Safonau'r Gymraeg sy'n ymwneud â chynnal Pwyllgorau Democrataidd Y Cyngor, (Safonau Rhifau 30-40), mae nifer o gamau mae'n rhaid i'r Cyngor eu cymryd. Mae'r papur hwn yn amlinellu'r rhai o'r camau mwyaf diweddar sydd wedi'u cyflawni.

Gellir gweld copi llawn o Safonau'r Gymraeg sydd wedi'u gosod ar Gyngor Sir Ceredigion, drwy ddilyn y ddolen:

[safonau-iaith-gymraeg-cyngor-sir-ceredigion-hysbysiad-cydymffurfio.pdf](https://www.ceredigion.gov.uk/safonau-iaith-gymraeg-cyngor-sir-ceredigion-hysbysiad-cydymffurfio.pdf)

Er mwyn cydymffurfio gyda gofynion Safonau'r Gymraeg sy'n ymwneud â hybu'r defnydd o'r Gymraeg mewn cyfarfodydd cyhoeddus, mae'r Cyngor yn:

1. Datgan bod modd defnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfodydd cyhoeddus, wrth hysbysebu cyfarfodydd fel rhan o agenda, [Gofyniad Safon Rhif 30] Dyma'r testun sydd wedi cael ei gynnwys:
Darperir Gwasanaeth Cyfieithu ar y Pryd yn y cyfarfod hwn ac mae croeso i'r sawl a fydd yn bresennol ddefnyddio'r Gymraeg neu'r Saesneg yn y cyfarfod. A Translation Service will be provided at this meeting and those present are welcome to speak in Welsh or English at the meeting.
2. Annog Cadeiryddion i wneud defnydd o'r Gymraeg. Mae'r Cyngor wedi rhannu 'Canllaw Cynnal Cyfarfodydd Cyhoeddus yn Ddwyieithog', mae'r Canllaw hwnnw yn atodol. Mae'r Canllaw hefyd yn cynnwys geirfa defnyddiol wrth hwyluso cyfarfodydd. Wrth gynnal cyfarfodydd cyhoeddus mae gan y Cadeirydd ran allweddol i'w chwarae'n cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg, a normaleiddio'r arfer o gynnal cyfarfodydd dwyieithog. Y nod wrth gadeirio cyfarfod dwyieithog yw annog pawb i ddefnyddio'i ddewis iaith a'i gwneud yn gwbl naturiol a rhwydd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd amrywiol a newydd. Mae'n rhaid cofio bod angen

annog pobl i ddefnyddio eu Cymraeg mewn cyfarfodydd, mae pobl yn tueddu i ddefnyddio'r iaith mae'r Cadeirydd yn ei ddefnyddio yn hytrach na'r iaith y maent yn dymuno defnyddio.

3. Mae'r Cyngor wedi llunio sgript ar gyfer y Cadeirydd er mwyn iddo/iddi ddatgan ar lafar ar ddechrau pob cyfarfod bod modd defnyddio'r Gymraeg: [Gofyniad Safon Rhif 33]

Dyma'r testun:

Pan fo'r Cadeirydd yn ddi-Gymraeg

Good morning, Bore da

Welcome to [title of the meeting xxxxxxxx}. Croeso bawb

This meeting will be bilingual. You're welcome to use your Welsh at this meeting.

The simultaneous translation service, will translate from Welsh to English. It is, therefore, possible to respond in Welsh to comments and questions made in English, as well as to those made in Welsh.

[Bydd y cyfarfod hwn yn ddwyieithog. Mae croeso i chi ddefnyddio eich Cymraeg yn y cyfarfod. Bydd y gwasanaeth cyfieithu ar y pryd, yn cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg. Mae modd felly, ymateb yn Gymraeg i sylwadau a chwestiynau a gaiff eu gwneud yn Saesneg, yn ogystal ag i'r rhai a wneir yn Gymraeg.]

Pan fo'r Cadeirydd yn siarad Cymraeg:

Bore da, Good morning

Croeso i [teitl y cyfarfod xxxxx]. Welcome all.

Mae croeso i chi ddefnyddio Cymraeg neu Saesneg yn y cyfarfod. Bydd y gwasanaeth cyfieithu ar y pryd, yn cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg. Mae modd felly, ymateb yn Gymraeg i sylwadau a chwestiynau a gaiff eu gwneud yn Saesneg, yn ogystal ag i'r rhai a wneir yn Gymraeg.

[Contributions are welcomed in Welsh or English. The simultaneous translation service will translate from Welsh to English. It is, therefore, possible to respond in Welsh to comments and questions made in English, as well as to those made in Welsh.]

4. Os bydd angen gwahodd personau i siarad mewn cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd, bydd y Cyngor yn [gofyniad Safon 32]
 - (a) Gofyn i bob person a wahoddir i siarad ag yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg a
 - (b) Os yw'r person hwnnw yn hysbysu ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, bydd y Cyngor yn sicrhau bod y gwasanaeth cyfieithu yn ymwybodol o hyn (mae'n ddefnyddiol bod y gwasanaeth cyfieithu yn derbyn copi o'r cyflwyniad ymlaen llaw).

Mae'r Cyngor wedi datblygu canllaw ar gadeirio cyfarfodydd cyhoeddus, sydd ar gael ar CeriNet i bob Cynghorydd; mae'r Canllaw wedi ei rannu yn rhan o'r Gweithdy Ymwybyddiaeth Safonau'r Gymraeg (10 Mehefin 2022). Mae'r Canllaw wedi'i amgáu gyda'r papur hwn.

ARGYMHELLIAD: Aelodau Pwyllgor Iaith i dderbyn cynnwys yr Adroddiad.

Atodiad: Canllaw Cynnal Cyfarfodydd Cyhoeddus yn Ddwyieithog

Enw Cyswllt: Carys Lewis Morgan

Swydd: Swyddog Polisi Iaith

Dyddiad yr Adroddiad: 5/12/2022

Cadeirio a Chynnal Pwyllgorau Dwyieithog

Pam cynnal cyfarfodydd yn ddwyieithog?

Yn unol â gofynion Safonau'r Gymraeg, o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, mae Cyngor Sir Ceredigion wedi mabwysiadu'r egwyddor, na ddylai'r iaith Gymraeg gael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yng Nghymru, ac y dylai personau yng Nghymru fedru byw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg os ydynt yn dymuno gwneud hynny. Ieithoedd swyddogol Cyngor Sir Ceredigion yw'r Gymraeg a'r Saesneg a bydd iddynt yr un statws a dilysrwydd yng ngweithrediad y Cyngor. O dan drefn Safonau'r Gymraeg mae dyletswydd statudol ar Gyngor Sir Ceredigion i gydymffurfio â 14 o Safonau sy'n ymwneud â chynnal cyfarfodydd yn gyhoeddus, a hynny er mwyn hybu a hwyluso defnydd y Gymraeg yn ehangach. Gellir darllen Safonau'r Gymraeg yn llawn drwy ddilyn y ddolen yma: Safonau'r Gymraeg.

Cadeirio Pwyllgor

Mae gan y Cadeirydd a'r swyddogion arweiniol ran allweddol i'w chwarae'n cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg, a normaleiddio'r arfer o gynnal cyfarfodydd dwyieithog. Y nod wrth gadeirio cyfarfod dwyieithog yw annog pawb i ddefnyddio'i ddewis iaith a'i gwneud yn gwbl naturiol a rhwydd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd amrywiol a newydd.

Bydd gan y cadeirydd gyfraniad allweddol at sicrhau hyn drwy sefydlu awyrgylch y cyfarfod a chreu amodau a fydd yn gwrthweithio'r duedd i droi i'r Saesneg. Gall cadeirydd, trwy ei agwedd, ddangos mai'r peth naturiol i bob siaradwr Cymraeg yw siarad yn y Gymraeg ac nad yw'n anghwrtais siarad Cymraeg ym mhresenoldeb pobl uniaith Saesneg.

Arfer sefydlog Cyngor Sir Ceredigion yw cynnal ei bwyllgorau democrataidd trwy gyfrwng y Gymraeg, gyda'r gwasanaeth cyfieithu ar y pryd yn cyfieithu ar gyfer y rhai nad ydynt yn medru'r Gymraeg. Pan fydd Cadeirydd yn cynnal cyfarfod, yn ddelfrydol dylai gadeirio'r cyfarfod yn Gymraeg. Mae hynny'n hwb i'r iaith oherwydd mae'n normaleiddio'r defnydd o'r Gymraeg a'r gwasanaeth cyfieithu o'r cychwyn cyntaf. Mae'n sefydlu statws y Gymraeg yn y trafodion ac mae'n rhoi arwydd cadarnhaol ac anogaeth i'r swyddogion a'r gynulleidfa siarad Cymraeg. Mae 'Cadeirio yn Gymraeg' yn golygu llywio'r drafodaeth yn Gymraeg yn unig ac ymateb yn Gymraeg i'r drafodaeth - hyd yn oed os yw'r drafodaeth a'r cwestiynau yn Saesneg. Cofiwch na fydd y di-Gymraeg o dan anfantais o gwbl, oherwydd mi wnaiff y cyfieithydd sicrhau bod pawb yn gallu cyfranogi'n llawn.

Os nad yw'r Cadeirydd yn medru'r Gymraeg neu'n swil wrth gyflwyno'n Gymraeg, dylid o leiaf groesawu pawb i'r cyfarfod ynghyd â chloi'r cyfarfod yn Gymraeg ac yn Saesneg, a dylid rhoi gwybod ar ddechrau'r cyfarfod bod modd cyfrannu yn y naill iaith. Mae'r ystyriaethau hyn yn bwysig o ran peri i Gymry Cymraeg deimlo'n gartrefol ac mae'n dangos iddynt bod y ddwy iaith yn cael eu trin yn gyfartal a bod croeso iddynt siarad Cymraeg os ydynt am gyfrannu.

Os ydych yn cadeirio cyfarfod dwyieithog dyma rai pwyntiau defnyddiol:

- Croesawch bawb i'r cyfarfod yn Gymraeg ac yn Saesneg.
- Esboniwch mai cyfarfod dwyieithog ydyw a bod croeso i bawb gyfrannu yn Gymraeg neu yn Saesneg.
- Cyflwynwch y cyfieithydd. Sicrhewch fod clustffon gan bawb sydd angen un a'u bod yn gweithio'n iawn.
- Gall y Cadeirydd ateb pwyntiau a sylwadau a wneir yn Gymraeg *ac yn Saesneg* yn Gymraeg.
- Trowch iaith y cyfarfod yn Gymraeg eto os oes tueddiad i siarad yn Saesneg ar ôl i rywun siarad Saesneg
- Gall y Cadeirydd gadeirio yn Gymraeg yn unig os yw'n dymuno gwneud hynny. Fel rheol mae hynny'n ennyn hyder ymhlith siaradwyr eraill.
- Gwnewch bopeth posibl i sicrhau bod cyfarfod dwyieithog yn llifo'n naturiol wrth droi o'r naill iaith i'r llall
- Caewch y cyfarfod yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Cyfrannu i'r Drafodaeth

Os ydych chi'n siarad Cymraeg neu'n dysgu Cymraeg, bydd y Cyngor yn croesawu cyfraniadau gennych yn Gymraeg yn y cyfarfod. Peidiwch â phoeni nad yw eich Cymraeg chi'n ddigon da. Rhowch gynnig arni! Mater o arfer yw e! Peidiwch â phoeni os bydd yn rhaid i chi ddefnyddio geiriau Saesneg yma ac acw yn eich Cymraeg – mae hynny'n iawn gan bawb. Bydd y cyhoedd a'r Cyngor yn falch eich bod yn mynd ati i ddefnyddio'r Gymraeg a dangos parch ac ymrwymiad at yr iaith.

Swyddogion Sy'n Bresennol

Mae'n bolisi gan y Cyngor annog swyddogion Cymraeg eu hiaith a dysgwyr i siarad Cymraeg mewn pwyllgorau democrataidd er mwyn dangos bod y Cyngor o blaid defnyddio'r iaith a hybu arferion da lle mae dwyieithrwydd yn y cwestiwn yng ngweithgareddau'r Cyngor.

Rhagor o Wybodaeth

Os oes angen mwy o wybodaeth arnoch ynglŷn â'r polisiau a'r ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â'r iaith Gymraeg cysylltwch â Swyddog yr Iaith Gymraeg ar carys.morgan@ceredigion.gov.uk <<mailto:carys.morgan@ceredigion.gov.uk>>

Gweler geirfa ddefnyddiol isod:

Geirfa Pwyllgor	Committee Glossary
Bore da	Good morning
Pnawn da	Good afternoon
Croeso i'r cyfarfod	Welcome to the meeting
Croeso yma heddiw	Welcome here today
Diolch am ddod yma heddiw	Thank you for coming here today
Mae'r cyfarfod yn ddwyieithog	This is a bilingual meeting
Croeso i chi ddefnyddio Cymraeg neu Saesneg	You're welcome to use Welsh or English
Mae cyfieithu ar y pryd ar gael	Simultaneous translation is available
Croeso i, y cyfieithydd	Welcome to..., the translator
Ydi'r offer/ gwasnaeth cyfieithu yn gweithio	Do the headphones work? Is the translation service working
Dechreuwn	We'll start
Oes unrhyw ymddiheuriadau?	Are there any apologies?
Trown at yr agenda	We'll turn to the agenda
Yr eitem gynta ar yr agenda yw	The first item on the agenda is...
Awn drwy gofnodion y cyfarfod blaenorol	We'll go through the agenda of the previous meeting
Hoffai unrhyw un gynnis fod y cofnodion yn gywir?	Would anyone like to propose that the minutes are correct?
Datgelu buddiannau personol / buddiannau sy'n rhagfarnu	Disclosure of personal / prejudicial interest
A oes gennych unrhyw faterion personol?	Do you have any personal matters?
Mae angen ethol Aelodau	We need to elect Members
Oes unrhyw un am enwebu?	Would anyone like to nominate?
Oes unrhyw un yn eilio?	Does anyone second that?
Mae angen mynd i bleidlais	we need to go to a vote
O blaid	For
Yn erbyn	Against
Ymatal	Abstain
Yr eitem nesaf ydy	The next item
Ac yn olaf...	And lastly...
Oes unrhyw faterion yn codi?	Any matters arising?
Oes gennych chi unrhyw sylwadau?	Do you have any comments?
Oes gennych chi unrhyw gwestiynau?	Do you have any questions?
Oes unrhyw fater arall?	Any other business?
Dyddiad y cyfarfod nesaf	Date of Next Meeting
Diolch yn fawr i bawb am eu cyfraniad	Many thanks to everyone for their contribution
Cloi'r cyfarfod	Close the meeting

Geirfa Cofnodion	Minutes Glossary
Adnabyddwyd	Identified
Adroddwyd	Reported
Amlygwyd	Highlighted
Awgrymir	Suggested

Awgrymwyd	It was suggested
Cwblhawyd	Completed
Cyfeiriodd	He/ She referred
Cyflwynodd	Presented
Cymeradwyo	Approve
Cymeradwywyd	Approved
Cynhelir	held
Darparwyd	Provided
Derbyniodd	Accepted
Dilynodd trafodaeth	Discussion followed
Diolchodd	Thanked
Dosbarthwyd	Distributed
Dywedwyd	It was said
Gofynnwyd	It was asked
Gwahoddwyd	Invited
Hysbysodd	Informed
Hysbyswyd	Notified
Llongyfarchwyd	Congratulations
Llwyddodd	Succeeded
Nodwyd	Noted
Penderfynwyd	Resolved
Penodwyd	Appointed
Strwythurau	Structures
Terfyna'r Adroddiad	Report ends
Terfynodd	Finished
Ymgwymerwyd	Undertaken